

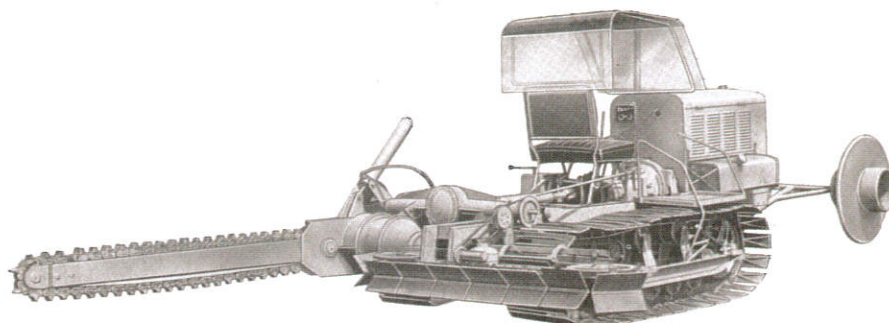
Torvteknik på export

Intresset för torv som bränsle efter krigsårens hausse var lågt ännu in på 1960-talet. Trots att torvupptagningsmaskiner utvecklades i samordnad form med statligt stöd, enligt de förutsättningar som presenterades i föregående artikel i denna serie, så förblev marknaden för torvprodukter synnerligen svag i Sverige.

Svenska staten stöttade å ena sidan lokal tillverkningsindustri för att utveckla och säkra en produktion av torvmaskiner av bästa slag i beredskapssyfte. Å andra sidan var svenska staten passiv eller negativ till att vi i Sverige skulle använda och vidareutveckla torv som energikälla. Olika ekonomi- och miljöaspekter angående torven påverkade i detta läge torvens utveckling som bränsle negativt i Sverige. Redan i vårt grannland Finland har utvecklingen gått åt ett annat håll. Torv anses där som ett långsamt förnybart bränsle och kunskaperna om och användningen av torv som bränsle har ökat.

Hyttfors kedjefräsmaskin

De maskintyper som var med i tävlingen, som tidigare beskrivits, testades på hemmaplan och sedan i vissa fall på utländska marknader där de togs väl emot. Eric Hyttfors i Ljungby hade t.ex. täta kontakter med företaget Bord Na Mona i Irland. Uppgifter finns på Riksarkivet över ritningar på Bord Na Monas ombyggda Hyttforsmaskiner från åren 1956-1958.

Hyttfors kedjefräs Typ 2-618.

En före detta anställd på Malmstens verkstad i Ljungby har berättat om när han som anställd på Malmstens var med och utvecklade Hyttfors kedjefräsmaskin. En av de maskiner som då färdigställdes skulle gå på export till Belgiska Kongo.

Möckelns kedjefräs

På hissfabriken i Möckeln utvecklade företagets grundare Erik Nilsson en torvmaskin med kedjefräs och med ett utläggningsbord i form av en karusell. Enligt Anders Nilsson (son till Erik) är det okänt om någon av företagets kedjefrästorkvmaskiner finns bevarade i Sverige.

Det är en av det företagets torvmaskiner som vi hittat på Stenvads mosebrugcenter på Jylland. Enligt uppgifter från personalen på mosebrugcentret så hade tre exemplar av den svenska maskinen impor-

terats till Danmark i mitten av 50-talet, varav den de nu har är den enda som fortfarande finns kvar. Personalen på museet berättade att när denna enmansbetjänade maskin togs i bruk i Pindstrups torvmosse på Jylland, så ersatte den direkt 19 man. "Den svenska maskinen", som danskarna kallar den finns nu till beskådande i renoverat skick på Stenvad mosebrugcenter.

Vi har fått kontakt med personer, som sett några av de övriga i tävlingen ingående kedjefräsmaskinerna i arbete. Men trots efterforskningar har vi själva inte hittat någon kedjefräsmaskin i Sverige. Jag hoppas att de som vet bättre hör av sig till undertecknad. Det är ju maskiner som blivit uppskattade efter förtjänst – i utlandet.

Sven-Eve Johansson

Kedjefräsmaskin system Möckeln. Bilden på "den svenska maskinen" är tagen på torvmuseet i Stenvad på Jylland 2014. Foto: Elisabet Johansson